

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรคหกรรมศาสตร์บัณฑิต (กลุ่มอาหารและโภชนาการ) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ พุทธศักราช 2547 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยให้รูปแบบประเมินแบบซิป หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ประชากร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรฯ จำนวน 8 คน นักศึกษาสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ชั้นปีที่ 4-5 จำนวน 53 คน และบัณฑิตที่จบการศึกษา จำนวน 13 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 8 คน และตัวแทนบัณฑิตและนักศึกษาปัจจุบันสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 4 ชุด สำหรับอาจารย์ผู้สอน บัณฑิตและนักศึกษา ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต และผู้ทรงคุณวุฒิในหลักสูตรสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ กลุ่มอาหารและโภชนาการ พ.ศ. 2547 และแบบการสนทนากลุ่มสำหรับตัวแทนบัณฑิตและนักศึกษาซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการในการประเมินครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลจากสนทนากลุ่มวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และเครื่องมือในการวิจัยอื่นๆ เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ รายละเอียดของสรุปผลการวิจัยมี ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรคหกรรมศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกอาหารและโภชนาการที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 8 คน ตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ 2 คนและอาจารย์ วุฒิ การศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาโทและรองลงมาระดับปริญญาเอก มีประสบการณ์การสอนส่วนใหญ่ ระหว่าง 11 – 15 ปี และรองลงมา 6 – 10 ปี

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 5 คน มีประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรคหกรรมศาสตร์และหลักสูตรการศึกษามากกว่า 10 ปี มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโท รองลงมาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และเป็นอาจารย์

3. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 11 คน มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสายงาน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหมด ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 25 – 30 ปี ผู้บังคับบัญชาทั้งหมดมีความเห็นว่า บัณฑิตที่จบการศึกษาจากหลักสูตรการทำงานตรงสายงานกับสาขาที่บัณฑิตได้เรียน และการนำความรู้ไปใช้กับการทำงานด้วยเช่นเดียวกัน

4. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต วิชาเอกอาหารและโภชนาการ ทั้งหมด 13 คน แบ่งเป็นเพศชาย 6 คน และเพศหญิง 7 คน เกรตเฉลี่ยเมื่อสำเร็จการศึกษา 3.00 – 3.49 รองลงมา 2.50 – 2.99 ส่วนใหญ่ทำงานเป็นพนักงานบริษัทเอกชนรองลงมาตำแหน่งครูและประกอบธุรกิจส่วนตัว ที่เหลือทำการศึกษาต่อและอยู่ในช่วงระหว่างหางาน

5. นักศึกษาในหลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต วิชาเอกอาหารและโภชนาการ มีทั้งหมด 53 คน แบ่งเป็นเพศชาย 10 คน เพศหญิง 43 คน เมื่อแยกตามรหัสประจำปีการศึกษาแบ่งได้ดังนี้ ปีการศึกษา 2548 เพศชาย 3 คน เพศหญิง 14 คน ปีการศึกษา 2549 เพศชาย 5 คน เพศหญิง 14 คน ปีการศึกษา 2550 เพศชาย 2 คน เพศหญิง 15 คน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินด้านบริบทของหลักสูตร

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

นักศึกษาและบัณฑิตทำการประเมินหลักสูตรด้านวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม มีผลผลิตชัดเจน สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทุกด้าน ตลอดจนสอดคล้องคลึงกับความต้องการส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด

ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนทำการประเมินหลักสูตรด้านวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้อย่างเหมาะสม มีผลผลิตชัดเจน สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทุกด้าน ตลอดจนสอดคล้องคลึงกับความต้องการส่วนใหญ่ในระดับมาก

2. ด้านโครงสร้างของหลักสูตร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินหลักสูตรด้านโครงสร้างของหลักสูตรในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะในส่วนวิชาแกนและวิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรี ตลอดจนการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน ทำการประเมินหลักสูตรด้านโครงสร้างของหลักสูตรในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะในส่วนวิชาแกนและวิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรี ตลอดจนการกำหนดจำนวนหน่วยกิต ส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด

3. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนวิชาของหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไป

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน ทำการประเมินหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป แบ่งเป็นกลุ่มวิชาต่างๆ ดังนี้

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ พบว่า บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นระดับมาก และนักศึกษามีความคิดเห็นระดับปานกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนทั้ง 8 คน มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ พบว่า บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นระดับมาก

กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีความคิดเห็นระดับมาก ส่วนบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นระดับมากที่สุด

กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ พบว่า นักศึกษาและบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นระดับปานกลาง ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นระดับมาก

4. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนการของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาแกน
บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน ประเมินหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะในส่วนวิชาแกน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก

5. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนการของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางการศึกษา
บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน ประเมินหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางการศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก

6. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนการของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับ
อาจารย์ผู้สอน บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษา ประเมินหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ยกเว้นผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

7. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนการของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับเลือก
บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษานักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนประเมินหลักสูตรด้านเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับเลือกส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

1. ปัจจัยเบื้องต้นด้านบทบาทอาจารย์ผู้สอนและบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์ผู้สอนและบทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านบัณฑิตและนักศึกษาคิดเห็นในระดับมากที่สุด พบดังนี้

1. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเป็นกันเองกับนักศึกษา
2. ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน
3. มีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา
4. มีความรับผิดชอบในการสอน
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความเป็นกันเองกับนักศึกษา
6. ตักเตือนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. ปัจจัยเบื้องต้นด้านการดำเนินการของหลักสูตร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านการดำเนินการของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านบัณฑิตและนักศึกษาคิดเห็นในระดับมากที่สุด พบดังนี้

1. การบริการ Internet , Wireless LAN ฯลฯ
2. แหล่งเรียนรู้อื่นๆ
3. สื่อประกอบการเรียนการสอน
4. ห้องคอมพิวเตอร์คณะฯ
5. สภาพอาคารเรียน
6. สภาพห้องเรียนบรรยาย

ตอนที่ 4 ผลการประเมินด้านกระบวนการเป็นการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการเรียนการสอน

1. ความคิดเห็นของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินปัจจัยด้านกระบวนการด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร ส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านบัณฑิตและนักศึกษาคิดเห็นในระดับมากที่สุด พบดังนี้

1. ให้ความสนใจและเอาใจใส่แก่นักศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน
2. มอบหมายงานแก่นักศึกษาอย่างเหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และแสดงรายละเอียดที่ชัดเจน
3. บอกเกณฑ์การวัดและประเมินผล
4. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนและการประเมินผล
5. ใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
6. เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
7. วิธีการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรยายประกอบแผ่นใส, Power point ฯลฯ อภิปรายทั้งชั้นตลอดคาบเรียน ฝึกปฏิบัติการ สาธิต ค้นคว้าอิสระ ทำรายงานรายบุคคล ทำรายงานกลุ่ม

2. ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร

อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร ทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร ส่วนใหญ่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด พบดังนี้

1. บอกเกณฑ์การวัดและประเมินผล
2. เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนและการประเมินผล
3. ให้ความสนใจและเอาใจใส่แก่นักศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน
4. เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา
5. ให้เสรีภาพทางความคิดแก่นักศึกษา
6. เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและเสนอแนะ
7. ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้แหล่งทรัพยากรต่างๆ
8. เปิดโอกาสให้นักศึกษาสะท้อนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
9. วิธีการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ บรรยายประกอบแผ่นใส Power point อภิปรายทั้งชั้นตลอดคาบเรียน ฝึกปฏิบัติการ สาธิต ค้นคว้าอิสระ และทำรายงานรายบุคคล

ตอนที่ 5 ผลการประเมินด้านผลผลิต เป็นการประเมินความเหมาะสมในด้านคุณลักษณะของบัณฑิต การนำความรู้ในหลักสูตรไปใช้ในการทำงาน ตลอดจนผลกระทบข้างเคียงที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกัน

1. การประเมินคุณลักษณะด้านความรู้ความเข้าใจของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชาหลักสูตร

คุณลักษณะของบัณฑิตด้านความรู้ความเข้าใจซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความสามารถในการนำความรู้ในหลักการและแนวคิดเชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. การประเมินคุณลักษณะด้านทักษะในการปฏิบัติงานของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา

คุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะในการปฏิบัติงานซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่ 3 รายการ คือ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานได้

3. การประเมินคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาชีพครูของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา

คุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะทางวิชาชีพครูซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ผู้บังคับบัญชาเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่ 4 รายการ คือ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนทางคหกรรมศาสตร์ สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอยู่เสมอ และมีทักษะในการดูแลด้านความปลอดภัยในการสอนแบบปฏิบัติงาน

4. การประเมินคุณลักษณะด้านคุณลักษณะของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา

คุณลักษณะของบัณฑิตด้านคุณลักษณะซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งรายข้อและโดยรวม ได้แก่

1. มีคุณธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในวิชาชีพ
2. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิจรณ์ญาณในการปฏิบัติงาน
3. มีการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัวให้เข้ากับ
5. สิ่งแวดล้อมในการทำงาน
6. มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการทำงาน
7. มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นในการปฏิบัติหน้าที่
8. มีความเสียสละและมีน้ำใจต่อผู้อื่น

9. มีความขยัน ใฝ่เรียนและอดทนไม่ย่อท้อ
10. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าในการแสดงออก
11. มีไหวพริบ ช่างสังเกต มีความคิดละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน
12. มีความสุภาพอ่อนน้อม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านบริบทของหลักสูตร

1. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและโครงสร้างของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสม มีผลผลิตชัดเจน สอดคล้องกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ และครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทุกด้าน และโครงสร้างของหลักสูตรในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งวิชาการศึกษาทั่วไป วิชาเฉพาะในสวนวิชาแกนและวิชาเอก วิชาโท และวิชาเลือกเสรี ตลอดจนการกำหนดจำนวนหน่วยกิต โดยนักศึกษา บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ วณิช นิรันตรานนท์ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาตรี พบว่า ด้านบริบท คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และ ส่วน เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2548) ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาโภชนศาสตร์ศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านบริบท วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษา ครอบคลุมและนำไปปฏิบัติได้จริง โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความเหมาะสม นอกจากนี้ผลจากการประเมินหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องระดับปริญญาตรี สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินและศึกษาข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรดำเนินการโดยใช้รูปแบบชิป (CIPP Model) สรุปได้ว่า 1) บริบทของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจน ปฏิบัติได้ สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและความต้องการของนักศึกษาในระดับมาก โครงสร้างและเนื้อหาวิชามีความครอบคลุมเหมาะสมและเพียงพอ (วิภาวดี ไพเมือง, 2545)

2. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนวิชาของหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไปและวิชาแกน

เนื้อหากระบวนวิชาของหลักสูตร วิชาการศึกษาทั่วไป ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสารและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และอีกส่วนหนึ่งคือ วิชาแกนบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ โดยบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นในระดับมากถึงมากที่สุดในกลุ่มวิชาต่างๆ ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ (2544) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา

ศิลปศึกษา พุทธศักราช 2534 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model) ผลการวิจัยสรุปว่า เนื้อหาสาระวิชาของหลักสูตรโดยรวมมีความคิดเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก ส่วน อนุกุล พลศิริ และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาตรีวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินหลักสูตรวิชาเอกคหกรรมศาสตร์ โดยใช้แบบจำลองซีบีพี (CIPP Model) พบว่า เนื้อหาวิชาของ หลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความต้องการของสังคมและมีความทันสมัยในระดับ มาก นอกจากนี้ วนิตา เพ็ญกิงกาญจน์ (2542) ทำประเมินหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เนื้อหากระบวนการวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมมาก

3. สภาพบริบทด้านเนื้อหากระบวนการวิชาของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางการศึกษา วิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับและวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับเลือก

เนื้อหากระบวนการวิชาของหลักสูตร วิชาเฉพาะในส่วนวิชาเอกทางการศึกษาโดยบัณฑิตผู้สำเร็จ การศึกษา นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก วิชาเอก ทางด้านเนื้อหาบังคับโดยบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด และวิชาเอกทางด้านเนื้อหาบังคับเลือก โดยบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา นักศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามผล การศึกษาการประเมินหลักสูตรปริญญาตรีระดับอุดมศึกษา จากผลการศึกษาสามารถสรุปเป็นประเด็น สำคัญว่า เนื้อหาวิชากระบวนการวิชาของหลักสูตรมีความเหมาะสมและความต้องการของสังคมที่มีความ ทันสมัยในระดับมาก (วณิตา เพ็ญกิงกาญจน์, 2542 และ อนุกุล พลศิริ และคณะ, 2544)

ด้านปัจจัยเบื้องต้น

ด้านบทบาทอาจารย์ผู้สอนและบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านอาจารย์ผู้สอนและ บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ ด้านมีความมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และมีความเป็นกันเองกับนักศึกษา ให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อนักศึกษามีปัญหาด้านการเรียน มี ความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาวิชา มีความรับผิดชอบในการสอน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมี ความเป็นกันเองกับนักศึกษา ตักเตือนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังนั้นแสดงให้เห็น ว่าบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษปัจจุบันมีความคาดหวังต่อบทบาทของอาจารย์ผู้สอนและ อาจารย์ที่ปรึกษาในการปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างชัดเจนเพื่อจะพัฒนาให้นักศึกษามีความสามารถและ ศักยภาพอย่างเหมาะสม ตามที่ ปรรารถนา โกวิทยางกูร (2543) และ เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2548) ได้ทำ การประเมินหลักสูตรในด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาทั่วไปมีการปฏิบัติตามที่ คาดหวังของนักศึกษา

ด้านการดำเนินการของหลักสูตร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ทำการประเมินปัจจัยเบื้องต้นด้านการดำเนินการของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านบัณฑิตและนักศึกษาคิดเห็นในระดับมาก ได้แก่ การบริการ Internet Wireless LAN แหล่งเรียนรู้อื่นๆ สื่อประกอบการเรียนการสอน ห้องคอมพิวเตอร์คณะฯ สภาพอาคารเรียน สภาพห้องเรียนบรรยาย ขณะเดียวกันสำหรับความเหมาะสมในส่วนการใช้งานห้องปฏิบัติการแม้ว่านักศึกษาและบัณฑิตจะให้ข้อเสนอแนะไว้ในส่วนนี้อย่างเฉพาะว่า ยังไม่เพียงพอและควรส่งเสริมปรับปรุงให้ทันสมัยมากขึ้น จากการศึกษาในส่วนนี้สะท้อนให้เห็นอย่างสอดคล้องกันจากงานวิจัยการประเมินหลักสูตรของ วิภาวดี ไพเมือง (2545) ที่พบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนของหลักสูตร อาคารสถานที่ที่มีความเพียงพอ เหมาะสม อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพและความสะดวกในระดับปานกลาง แหล่งวิทยาการที่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีคุณภาพและความเพียงพอในระดับมาก และสอดคล้องกับการศึกษาของ เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2548) ได้ผลการวิจัยซึ่งพบว่า ด้านปัจจัยเบื้องต้น งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีความเพียงพอ นอกจากนี้ ศิริพงษ์ เพี้ยศิริ (2544) พบว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์การศึกษา มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม รวมถึงทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินการตามหลักสูตรมีความเหมาะสมและมีความสะดวกในการใช้บริการ (อนุกุล พลศิริ และคณะ, 2544)

ด้านกระบวนการ

1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตร

บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ได้แก่ ให้ความสนใจและเอาใจใส่แก่นักศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน มอบหมายงานแก่นักศึกษาอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาเวลา และแสดงรายละเอียดที่ชัดเจน บอกเกณฑ์การวัดและประเมินผล เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนและการประเมินผล ใช้สื่อประกอบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา เลือกรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และวิธีการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรยายประกอบแผ่นใส , Power point ฯลฯ อภิปรายทั้งชั้นตลอดคาบเรียน ฝึกปฏิบัติการสาธิตค้นคว้าอิสระ ทำรายงานรายบุคคล ทำรายงานกลุ่ม ซึ่งแสดงว่าบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาและนักศึกษามองเห็นอย่างสอดคล้องกันถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของอาจารย์ในหลักสูตรที่มีวิธีการและรูปแบบอย่างหลากหลายในการมุ่งหวังเพื่อพัฒนานักศึกษาในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ วิภาวดี ไพเมือง (2545) พบว่า ด้านกระบวนการมีหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม และเช่นเดียวกับ เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม (2548) พบว่าด้านกระบวนการ มีการบริหารและจัดการหลักสูตรเหมาะสม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนเหมาะสมในระดับมาก การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสม

ส่วนอาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ได้แก่ บอกเกณฑ์การวัดและประเมินผล เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนและการประเมินผล ให้ความสนใจและเอาใจใส่แก่นักศึกษาอย่างทั่วถึงทุกคน เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ให้เสรีภาพทางความคิดแก่นักศึกษา เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ซักถามและเสนอแนะ ให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้แหล่งทรัพยากรต่างๆ เปิดโอกาสให้นักศึกษาสะท้อนการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และวิธีการสอนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ บรรยายประกอบแผ่นใส Power point อภิปรายทั้งชั้นตลอดคาบเรียน ฝึกปฏิบัติการ สาธิต ค้นคว้าอิสระ และทำรายงานรายบุคคล จากผลที่พบแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ผู้สอนประจำหลักสูตรได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในฐานะของผู้สอนประจำกระบวนการวิชาเป็นอย่างดีและพยายามเลือกหาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2542) ได้ทำการประเมินหลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการทำแผนการสอนใช้ใบความรู้พัฒนาความรู้และเทคนิคการสอนปานกลาง สอนแบบบรรยาย วัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย และตามที่ ปราบธนา โกวิทยางกูร (2543) พบว่า อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพที่ปฏิบัติจริง โดยเมื่อเทียบเกณฑ์แล้วมีการจัดได้เหมาะสม เช่นเดียวกับ อนุกุล พลศิริ และคณะ (2544) ที่พบว่า อาจารย์มีกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมระดับมาก

ด้านผลผลิต

1. ด้านความรู้ความเข้าใจของบัณฑิต

ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตด้านความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางวิชาเอกศึกษาศาสตร์ บทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพ ความมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ๆ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ความสามารถในการนำความรู้ในหลักการและแนวคิดเชิงทฤษฎีมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. การประเมินคุณลักษณะด้านทักษะในการปฏิบัติงานของบัณฑิต

ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะในการปฏิบัติงานซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีทักษะในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานได้

3. การประเมินคุณลักษณะด้านทักษะทางวิชาชีพครูของบัณฑิต

ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตด้านทักษะทางวิชาชีพครูซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนทางคหกรรมศาสตร์ สามารถสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการเตรียมการสอนล่วงหน้าอยู่เสมอ และมีทักษะในการดูแลด้านความปลอดภัยในการสอนแบบปฏิบัติงาน

4. การประเมินคุณลักษณะด้านคุณลักษณะของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตด้านคุณลักษณะซึ่งประเมินจากผู้บังคับบัญชาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรมและยึดมั่นในวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิจรรณญาณในการปฏิบัติงาน มีการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและการปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลาในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นในการปฏิบัติหน้าที่ มีความเสียสละและมีน้ำใจต่อผู้อื่น มีความขยัน ใฝ่รู้และอดทนไม่ย่อท้อ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าในการแสดงออก มีไหวพริบ ช่างสังเกต มีความคิดละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติงาน มีความสุภาพอ่อนน้อม

จากการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะในการปฏิบัติงาน ด้านทักษะทางวิชาชีพครูของบัณฑิต และด้านคุณลักษณะของบัณฑิตโดยผู้บังคับบัญชา จะเห็นอย่างชัดเจนว่าผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตมีความพึงพอใจและมีความเห็นในระดับมากต่อการปฏิบัติของบัณฑิตตามองค์กหนดหน่วยงานหรือสถานประกอบการที่บัณฑิตได้ปฏิบัติงานอยู่ ซึ่งที่เป็นเช่นนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและชัดเจนในทุกองค์ประกอบและทุกกระบวนการของการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วณิช นิรันทรานนท์ (2534) พบว่า ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานแล้ว ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ และเช่นเดียวกับ วิภาวดี ไพเมือง (2545) พบว่า บัณฑิตมีคุณภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากและหน่วยงานต้นสังกัดมีความต้องการให้บัณฑิตมีคุณลักษณะในด้านการมีความรู้ที่ทันสมัยปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ส่วนคุณลักษณะของบัณฑิตเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก คุณภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด (เนาวลักษณ์ กลิ่นหอม, 2548) ส่วนคณะคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (2542) พบว่า ด้านผลผลิต บัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานเอกชนตรงกับความรู้ที่ศึกษา บัณฑิตได้ความรู้และพึงพอใจหลักสูตรในระดับมาก คุณลักษณะบัณฑิตตามสภาพที่เป็นจริงในด้านบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานมีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ผู้บังคับบัญชาต้องการในระดับมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า มีความแตกต่างกันกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในเรื่องของการวางแผน ทักษะปฏิบัติ ประยุกต์ความรู้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ติดตามประเมินผล ละเอียดรอบคอบ เป็นผู้นำ สามารถพูด อภิปราย ความสามารถพิเศษในเรื่องการบริหาร การจัดการ และภาษาต่างประเทศ ส่วนการเปรียบเทียบที่ไม่พบความแตกต่างทาง

นัยสำคัญนั้น ได้แก่ สุขภาพและการแต่งกาย ความซื่อสัตย์ ความสุภาพเรียบร้อยความแข็งแรงสมบูรณ์และ ความสะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ เบญจวรรณ สุธรรมรักษ์ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการบริหารงานคหกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ด้านผลผลิต ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเห็นว่าประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษา มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการของผู้บังคับบัญชาต่อประสิทธิภาพของผู้สำเร็จ การศึกษา พบว่า มีความต้องการประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านพุทธิ พันธ์ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และด้านทักษะพิสัย ได้แก่ การรู้จักปรับปรุงตนเองอยู่เสมอของผู้สำเร็จ การศึกษาที่ผู้บังคับบัญชามีความต้องการในระดับมากที่สุด ส่วนผู้บริหาร อาจารย์และผู้สำเร็จการศึกษา มี ความเห็นเช่นเดียวกันว่า ประสิทธิภาพของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาการบริหารงานคหกรรมศาสตร์ โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรควรให้ความสำคัญและทบทวนเกี่ยวกับตำแหน่งทาง วิชาการและคุณวุฒิของคณาจารย์ประจำหลักสูตรด้วย เนื่องจากผลการศึกษาพบว่า อาจารย์มีตำแหน่ง ทางวิชาผู้ช่วยศาสตราจารย์เพียง 2 คน และอาจารย์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกมีสัดส่วนที่น้อย เช่นกัน ดังนั้นควรพัฒนาอาจารย์ให้พัฒนามผลงานทางวิชาการและหรือส่งเสริมการศึกษาต่อให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับรองรับคุณสมบัติของอาจารย์ประจำหลักสูตรตามเกณฑ์ของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. ความมุ่งหมายของหลักสูตรแม้จะพบว่า มีความเหมาะสมดีอยู่แล้วในการนำไปปฏิบัติงาน แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีที่มีอยู่อย่างต่อเนื่อง ควรทบทวน ความมุ่งหมายของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเทคโนโลยีดังกล่าว เพื่อช่วย พัฒนหลักสูตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นในอนาคต
3. ความพร้อมของอาจารย์ ควรให้อาจารย์ผู้สอนได้มีโอกาสได้รับการชี้แจงถึงจุดมุ่งหมาย โครงสร้างและเนื้อหากระบวนวิชาของหลักสูตร เพื่อที่จะได้นำข้อมูลไปเป็นพื้นฐานการเตรียมการจัดการ เรียนการสอนในหลักสูตร
4. ความพร้อมของนักศึกษา ควรกำหนดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างเป็นทางการใน รูปแบบโครงการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพแก่นักศึกษา เพื่อมุ่งส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติการทางด้านคหกรรมศาสตร์สำหรับการนำไปใช้ในการปฏิบัติวิชาชีพครู 1 ปีการศึกษาและการ ประกอบอาชีพทางด้านคหกรรมศาสตร์ในอนาคตต่อไป
5. ความพร้อมของอาคารสถานที่ ควรจัดห้องเรียนสำหรับปฏิบัติการอาหารทางคหกรรม ศาสตร์ให้มีความพร้อมในด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ อันมีความทันสมัยรองรับ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จะช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงรูปแบบการใช้งานและสามารถนำความรู้ไปใช้ในการสอนและการทำงานได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร (Formative Evaluation) เพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปและสภาพปัจจุบันของการใช้หลักสูตร ตลอดจนผลที่ได้จะนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรในด้านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและนักศึกษาโดยตรง อันจะส่งผลต่อผลผลิตคือ บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาได้ต่อไป

2. ควรพิจารณาผลการประเมินหลักสูตรอื่นๆ ที่มีบริบทการเรียนการสอนที่คล้ายคลึงกัน แล้วนำผลจากด้านต่างๆ ที่ยังไม่ได้ทำการศึกษาอย่างเจาะลึกหรือมีรายละเอียดที่มากพอ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ซึ่งควรนำข้อมูลทั้งหมดเปรียบเทียบกับหลักสูตรที่ใช้อยู่เพื่อที่จะเห็นถึงจุดเด่นจุดด้อยของการใช้หลักสูตร และเป็นการวางแผนสำหรับการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรต่อไป